

เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง

เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

เนื่องจากหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเป็นการ จัดประสบการณ์ตาม
จุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 จึงเป็นเรื่องใหม่ซึ่งยังมีเอกสารและ
รายงานที่เกี่ยวข้องน้อย นอกจากนั้นในด้านการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษาที่ผ่านมา มีผู้
วิจัยศึกษาเรื่อง วิชาทักษะและวิชาเนื้อหาเกือบทั้งหมด ดังนั้นจึงมีเอกสารการวิจัยน้อย
มาก อย่างไรก็ตามที่ผู้วิจัยได้รวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในประเทศไทยได้ทำกันมานานพอสมควร การจัดทำ
หลักสูตรเกี่ยวกับวิชาทักษะและวิชาเนื้อหานั้นได้มีมาตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งมีการจัดทำหลักสูตร
ส่วนเรื่องการทำงานและการฝึกอาชีพนั้นมีการฝึกอบรบน้อยมาก และมาเริ่มมีขึ้นในราวพุทธ-
ศักราช 2454¹

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้นมีหลายประการ แต่ที่สำคัญยิ่งก็คือ
ความจำเป็นที่คนในสังคมจะต้องปรับปรุงตนเองและสังคมให้เหมาะสมกับกาลสมัย ที่มี
การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในอดีตมนุษย์รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมีชีวิต
อยู่รอดและเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีสุข เมื่อครั้งมนุษย์อยู่ในด้ามนุษย์รู้จักปรับตัวให้เข้ากับ
ชีวิตของดำ คนที่อยู่ป่าก็เรียนรู้เพื่อใช้ชีวิตแบบชาวป่า ชาวทะเลก็ศึกษาเรื่องราวและทำ

¹วิชากร, กรม. "เอกสารประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในปีการ
ศึกษาระหว่างชาติ พ.ศ. 2513," (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2513),
หน้า 1 - 7.

มาหากินกับทะเล ชาวเมืองก็มีวิธีทำมาหากินและดำรงชีวิตอีกแบบหนึ่ง หลักสูตรเพื่อชีวิตของคนแต่ละท้องถิ่นนอกจากจะแตกต่างกันแล้วยังเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมอีกด้วย เช่น การเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เมื่อนำมาเลี้ยงในบ้านก็เริ่มให้หมูและไก่อยู่ในชอมเขตคือสร้างกรงหรือคอกให้อยู่ ต่อมาก็สามารถกำหนดได้ว่าจะให้หมูออกลูกในกี่วันที่เดือนหรือกำหนดได้ว่า กี่วันที่ไก่ที่เลี้ยงเหล่านี้จะขายได้ โดยใช้เทคโนโลยีและระบบการจัดการ เข้าช่วย จึงเห็นได้ว่าลักษณะการทำมาหาเลี้ยงชีพได้เปลี่ยนไปแล้ว ในทำนองเดียวกัน ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ พ่อค้าและแม่ค้ากรรมกรคนรับจ้างใช้แรงงานก็ต้องเรียนรู้ในวิธีทำมาหากินแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เมื่อชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงดังนี้ การศึกษาก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย หลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เมื่อการศึกษาต้องเปลี่ยนไปหลักสูตรก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย

หลักสูตร เก่าเป็นอย่างไร

หลักสูตรทุกฉบับเป็นหลักสูตรที่สำเร็จขึ้นมาด้วยความเพียรพยายามของคนในแต่ละยุคสมัยที่พยายามเขียนหลักสูตรขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพ ปัญหา ความต้องการของคนในยุคนั้นสมัยนั้น หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2503 ก็มีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์และบ้านเมืองในยุคนั้น แม้แต่ในยุคปัจจุบันนี้ก็ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ใ้การได้ดีในหลักสูตรสมัยนั้นแต่ขณะเดียวกันก็พบว่ายังมีหลายอย่างที่เป็นจุดอ่อนของหลักสูตร ฉบับนั้นและที่สำคัญก็คือ

1. ได้มีการ เปลี่ยนแผนการศึกษาแห่งชาติ
2. จากผลการวิจัยและประเมินผลได้พบข้อควรแก้ไขหลายประการ เมื่อนำหลักสูตร พ.ศ. 2503 ไปใช้
3. หลักสูตร พ.ศ. 2503 ใช้นานหลายปีจึงมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของการเพิ่มเนื้อหา และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากผลการวิเคราะห์หลักสูตรของคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2515 พบว่า หลักสูตรประถมศึกษา 2503
มีจุดอ่อนดังนี้¹

1. กำหนดความมุ่งหมายไว้มากเกินไป ไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาวะของเด็ก มิได้
ตั้งอยู่บนความเป็นจริงของสังคม
2. เนื้อหาสาระและเวลาเรียนที่กำหนดไว้มียุ่ส่วนหนึ่งและเป็นส่วนมากที่เป็น
ความรู้ประเภทประเพ็ญปัญหาหรือรู้ไว้ใช้ว่าใส่บาแตกหาม คือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใน
การดำรงชีวิตและช่วงเวลาเรียนก็ไม่ยืดหยุ่น จึงไม่สามารถที่จะสอดแทรกหรือปรับปรุง
เนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมการเรียนที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้
3. หลักสูตรประถมศึกษา 2503 ไม่สามารถที่จะสื่อความหมายกับครูที่จะนำไป
ใช้ในชีวิตรจริงได้ หลักสูตรไม่ได้ให้แบบอย่างวิชาการ ตลอดจนลดจกนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
พอที่จะให้ครูนำไปปฏิบัติได้
4. หลักสูตรมิได้มุ่งให้คนเรียนสำเร็จเพื่อประกอบอาชีพหรือเพื่อเป็นพื้นฐาน
ในการดำรงชีวิตในฐานะพลเมืองดีของชาติ แต่มุ่งให้คนเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปประหนึ่ง
ว่าเป็นการศึกษาเพื่อศึกษาต่อ มิใช่การศึกษาเพื่อชีวิต
5. การกำหนดจุดหมายของการเรียนการสอนในหลักสูตรฉบับ 2503 เป็นไป
อย่างไม่รัดกุม คือเป็นจุดมุ่งหมายที่ครอบคลุมในวงกว้าง ไม่สามารถประเมินหรือวัดได้ว่า
ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายดังกล่าวหรือไม่เพียงใด
6. หลักสูตรขาดความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายและเนื้อหา
เช่นมีจุดหมายหลายข้อที่ระบุไว้เกี่ยวกับค่านิยมธรรมและความสามารถ ค่านิยมคติริเริ่ม
แต่เนื้อหาส่วนใหญ่เน้นหนักไปในด้านความรู้และความจำ

¹วิชาการ, กรม. "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ.2503," (กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2521), หน้า 13 -
15.

7. หลักสูตร เก่ายังมีจุดอ่อนในเรื่องการกำหนดเวลาเรียน เช่น การกำหนดเวลาเรียนของแต่ละวิชาไว้ตายตัว ทำให้ไม่มีความสะดวกต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพเป็นจริง จนครูในบางห้องถึงโอกาสแก้ไขอัตราเวลาเรียนกันเองตามความเห็นสมควร เช่น เพิ่มเวลาเรียนหมวดวิชาภาษาไทยมากขึ้น เป็นต้น หนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลาเรียน หลักสูตร เก่าที่กำหนดไว้เพียงปีละ 35 สัปดาห์ แต่เมื่อถึงเวลาปฏิบัติจริงปรากฏว่าโรงเรียนต่าง ๆ เปิดเรียนประมาณ 160 วัน และเป็นเวลาทำการสอนจริง ๆ เฉลี่ยปีละ 149 วัน แม้วาระระยะต่อมา มีการประกาศขยายเวลาเรียนเป็นปีละ 180 วัน ก็เป็นไปได้โดยไม่รัดกุมมีช่องโหว่และข้อบกพร่องมากทำให้การปฏิบัติจริงไม่ได้ผลเท่าที่ควร

8. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและทางสังคมทำให้หลักสูตร เก่าล้าสมัย กล่าวคือ เนื้อหาสาระของการเรียนไม่ทันต่อสภาพของยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมือง ทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ในทำนองเดียวกัน หลักสูตรใหม่ก็ย่อมล้าสมัย เมื่อกาลเวลาผ่านไปเช่นเดียวกัน

สภาพปัจจุบันเป็นอย่างไรจึงควร เปลี่ยนหลักสูตร

สภาพของสังคมและบ้าน เมืองของเรามีหลายอย่างเปลี่ยนแปลงไป เช่น ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรมีจำนวนเท่าเดิมหรือบางอย่างลดน้อยลงเพราะถูกใช้และถูกทำลายลงมาก วิทยาการและเทคโนโลยีมีบทบาทในชีวิตคนทั่วไปมากขึ้น มีการผสมผสานของวัฒนธรรมต่าง ๆ กับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น แรงกดดันทางการเมืองและทางเศรษฐกิจทั้งภายในและจากนอกประเทศมีมากขึ้น ประชาชนทั่วไปไม่สามารถปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มาก

ในวงการศึกษาก็มีปัญหาคือต้องแก้ไข คือในเรื่องของการเรียนการสอนหรือการป้อนความรู้แก่นักเรียน ครูส่วนใหญ่ยังยึดถือวิธีการสอนโดยวิธีบอกหรือบรรยาย

และให้ผู้เรียนท่องจำตามตำรา ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง วิธีสอนเช่นนี้อาจจะเหมาะสมกับยุคหนึ่งที่ต้องการคนมีความรู้อ่านออกเขียนได้ไปประกอบอาชีพเป็นเสมียนหรือข้าราชการ ผลของการเรียนการสอนแบบนี้ทำให้เราได้คนที่มีแต่ความรู้และความจำ แต่ขาดความรู้และความสามารถด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

คุณสมบัติที่ที่ต้องการหลายอย่างจะเกิดขึ้นได้ด้วยกระบวนการ วิธีสอนและการฝึกอบรมมิใช่เพียงแต่จะบรรจุเนื้อหาลงไปเป็นหลักสูตรเท่านั้น ฉะนั้นการเปลี่ยนวิธีสอนและทัศนคติของครูต่อการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการเปลี่ยนหลักสูตร

แม้ว่าสังคมไทย เคยอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากร และวัฒนธรรมที่คั่งงามมาก่อน ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กลับขาดแคลนและลดน้อยลง จำเป็นต้องปลูกฝังและสร้างเสริมให้มีขึ้น เช่น ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความมีวินัยในตนเอง การรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ การรู้จักใช้ชีวิตอย่างสงบสุขและการรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นหมู่คณะ เป็นต้น คุณสมบัติต่าง ๆ ของพลเมืองย่อมเกิดขึ้นและได้แบบอย่างมาจากหลายทางแต่ทางหนึ่ง ที่สร้างได้อย่างแน่นอนคือการศึกษาในโรงเรียน ทั้งโดยกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงในวิธีการเรียนการสอน

เมื่อประมวลภาพปัญหาและความต้องการของสังคมปัจจุบันผนวกกับความเป็นจริงของหลักสูตรฉบับ พ.ร. 2503 แล้ว เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะเปลี่ยนหลักสูตรใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา¹

007083

¹สามัญศึกษา, กรม. "หลักสูตรใหม่," เอกสารแนะนำหลักสูตรประถมศึกษา 2521. (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2521), หน้า 3 - 6.

ผลการวิเคราะห์หลักสูตร พ.ศ.2503¹ ด้านความมุ่งหมายของหลักสูตร

1. หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมายไว้กว้างขวางและมีมากมายหลายข้อ ความมุ่งหมายทุกข้อชอบด้วยเหตุผลและเป็นสิ่งพึงประสงค์ทั้งสิ้น แต่เกินกำลังความสามารถในสภาพปกติที่ครูประถมศึกษาจะปฏิบัติให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้ครบถ้วน

2. ถึงแม้ความมุ่งหมายหลักสูตรจะมีมากหลายข้อและคู่หนึ่งจะครอบคลุมความต้องการกว้างขวางมาก แต่พิจารณาโดยถือองค์ประกอบพื้นฐานทางการศึกษาเป็นหลัก จะพบว่าความมุ่งหมายหลักสูตรที่กำหนดขึ้นไว้นั้น สะท้อนความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไป ส่วนในแง่อื่น ๆ ที่จำเป็นเช่นกันได้กล่าวไว้ให้ชัดเจนได้แก่ พัฒนาการของเด็ก จิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาการศึกษาและความก้าวหน้าของศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความมุ่งหมายหลักสูตรมีคุณภาพและสมบูรณ์โดยแท้จริง

3. ลักษณะความมุ่งหมายเป็นสากลเกินไป มิได้ตั้งอยู่บนความเป็นจริงที่เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านเมืองไทยและธรรมชาติของเด็กไทย

4. ความมุ่งหมายมิได้กำหนดให้สอดคล้องกับลำดับขั้นวุฒิภาวะของเด็กอันมีอยู่ต่าง ๆ กัน ทำให้ยากที่จะนำไปเป็นเครื่องกำหนดแนวทางและโครงสร้างของเนื้อหาตามระดับชั้นต่าง ๆ

5. หลักสูตรกำหนดไว้แก่ ความมุ่งหมาย อัตราเวลาเรียนและเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ มิได้กำหนดลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน แบบอย่างวิธีสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตลอดจนการวัดผลอันล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงเป้าหมายของหลักสูตรทั้งสิ้น การนำไปปฏิบัติจริงจึงมีปัญหาและผลอันปลายที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่กำหนดไว้เป็นความมุ่งหมายจึงห่างไกลกัน

¹วิชากร, กรม. "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2503, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2521), หน้า 13.

6. ความมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าจำแนกออกเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ ก็พบว่า เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกและค่านิยม (Affective Domain) เป็นส่วนมาก ที่เป็นพฤติกรรมภาคความรู้หรือพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) มีน้อยกว่าและเป็นพฤติกรรมภาคทักษะ (Psychomotor Domain) น้อยที่สุด แต่เมื่อหันมาพิจารณาลักษณะเนื้อหาที่กำหนดและสภาพความเป็นจริงของการ เรียนการสอนก็พบว่า ประสบการณ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องพุทธิปัญญากับการฝึกฝนทักษะ ส่วนความรู้สึกและค่านิยมมีน้อย และพบอีกว่า แม้แต่พฤติกรรมประเภทเดียวกัน เช่น ภาคพุทธิปัญญา ความมุ่งหมายกับเนื้อหาที่เน้นไปคนละอย่าง จึงเห็นได้ว่า ความมุ่งหมาย ลักษณะเนื้อหาและการ เรียนการสอนที่เป็นจริงมิได้ประสานสัมพันธ์กัน ผู้ปฏิบัติคือ ครูและผู้เรียนย่อมเินตามเนื้อหาที่ทางการกำหนดเป็นธรรมดา ความมุ่งหมายอันกว้างขวางงคางหลายประการจึงไม่บรรลุเป็นผลนับปลาย

7. ภาษาที่ใช้ในการ เรียบเรียง ความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างจะเป็น ภาษาทฤษฎี ซึ่งในหลายกรณีมาจากต่างประเทศ นับเป็นอุปสรรคต่อการที่จะให้ครู ประถมศึกษาและบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องเข้าใจซึมซาบและร่วมมือให้เกิดผลจริง ๆ¹

ผลการวิเคราะห์หลักสูตร พ.ศ. 2503 ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร

1. โครงสร้างหลักสูตรทั้งหมดเป็นโครงสร้างที่ยึดวิชาต่าง ๆ เป็นหลัก (Subject Matter Oriented) การกำหนดรายละเอียดจึงมุ่งกำหนดตามรูปวิชานั้น ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นการ เรียนรู้ในแง่พุทธิปัญญาอย่างแคบและแข็งทึบเบื้องต้น คือ ไตรภาค (อ่านเขียนคิดเลข) ซึ่งออกจะแจ่มแจ้งอยู่ในตัวว่า เนื้อหาเหล่านั้นไม่สัมพันธ์กับความมุ่งหมายทั่วไปที่กำหนดไว้ในความเป็นจริง พฤติกรรมและทัศนคติหลายอย่างเกิดขึ้นไม่ได้ด้วยการ ซักเขียนท่องบ่นข้อเท็จจริงในวิชาต่าง ๆ แต่เกิดจากผู้เรียนได้มีประสบการณ์ (ตรงหรือ

¹ วิชาการ, กรม. "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2503," (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2521), หน้า 13-15.

อ้อมก็ได้) อยู่ในสภาวะแวดล้อมและสิ่งเร้าที่เกื้อหนุนให้เกิดพฤติกรรมและทัศนคตินั้น ๆ
จึงอาจสรุปได้ว่า ความมุ่งมั่นหายไปกับสาระและเนื้อหาของหลักสูตร วิชาการ ประสาน
สัมพันธ์กัน

2. การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร เป็นรูปวิชา 6 วิชา คือ ภาษา สังคมศึกษา
วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และพลานามัยนั้น เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในยุคปัจจุบัน
จะเห็นว่ายังไม่เพียงพอ เด็กชั้นประถมศึกษาจะรู้อะไรเกี่ยวกับเศรษฐกิจ กฎหมาย
ตรรกวิทยา สังคมศาสตร์ วรรณคดี สถิติ นิเวศวิทยา ฯลฯ ตามความเหมาะสมแก่วัยได้
บ้างหรือไม่ ถ้าคำนึงถึงความเป็นจริงในบ้านเมืองว่า คนส่วนใหญ่ของประเทศจะมีโอกาส
เรียนเพียงชั้นประถมศึกษา คนกลุ่มน้อยเท่านั้นที่จะเรียนสูงกว่านี้ จึงน่าจะคิดว่า
ว่า เหตุใดจึงกำหนดให้เขารู้แค่แค่นี้เท่านั้นจะช่วยให้เขาฉลาดขึ้น เข้าใจชีวิตของยุค
ปัจจุบันที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้เพียงพอหรือ ที่น่าวิตกยิ่งขึ้นก็คือ ปฏิบัติการของฝ่าย
บริหาร และผู้ปฏิบัติมีใ้สนใจมุ่งให้เรียนแต่วิชาใดภาคเป็นสำคัญ อย่างอื่นไม่จำเป็น ปัญหา
เรื่องรูปแบบของหลักสูตรในชั้นนี้จึงมีอยู่ว่า การยึดโครงสร้าง 6 วิชา อย่างที่ปรากฏใน
หลักสูตรประถมศึกษา 2503 เพียงพอแล้วหรือ

3. โดยที่ปัจจุบันและในอนาคตวิทยาการและเทคโนโลยีอันมีผลต่อความรู้สึก
นึกคิดตลอดจนแบบแผนความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก หลักสูตรของเรา
ยึดโครงสร้างและเนื้อหาที่มุ่งให้เด็กเรียนรายละเอียดข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างแออัด
ในเมื่อความรู้เติบโตเร็วมากจึงเป็นไปได้ที่จะให้ครูและศิษย์เรียนรู้ข้อเท็จจริงราย
ละเอียดต่าง ๆ ให้หมดทันทับความเปลี่ยนแปลง ทางที่ดีจึงควรให้เด็กเรียนหลักเรียนแก่น
สาระของสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนฝึกฝนพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการเผชิญปัญหาด้วยตัวเองในวัน
หน้าไม่ควรยึดถือแบบอย่างเนื้อหาหลักสูตรที่มีอยู่แล้วจนเกินไป แต่ควรเปลี่ยนแปลงให้ทัน
การ ส่วนรายละเอียดต่าง ๆ ที่มากเกินไป ควรหาทางให้ผู้สอนผู้เรียนได้ช่วยตัวเอง
โดยจัดหาความสะดวกให้จะเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. เนื้อหาและทักษะที่กำหนดให้เรียนตามหลักสูตรมีอยู่เป็นอันมากที่เป็นความรู้
ประเภท "รู้ไว้ใช้ว่า" ซึ่งผู้เรียนน่าจะแสวงหาเองได้ต่อไป ยิ่งกว่านั้นถ้าจะได้เรียนรู้อะไร

ที่สำคัญเป็นรากฐานของการรู้อย่างอื่นต่อไปก็ไม่ค่อยปรากฏว่าได้นำความรู้นั้นไปถ่ายโยงไปใช้ในเทศกาลต่าง ๆ มากนักคงรู้ไว้เฉย ๆ เท่านั้น ความรู้ที่ได้มีส่วนพัฒนาระบบความคิดและวิธีคิดที่มีประสิทธิภาพน้อยเกินไป การเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ย่อมเป็นตัวอย่งที่ดีว่าทำให้เด็กเรียนประเดนม เข้าถึงเหตุผลของสรรพสิ่งต่าง ๆ และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเชิงคณิตศาสตร์ที่พบในชีวิตจริงได้มากหรือน้อยเพียงไร¹

หลักสูตร พุทธศักราช 2521 มีความเป็นมาอย่างไร

การดำเนินงานแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ.2503 กระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาเป็นลำดับทั้งรายวิชาและระบบของหลักสูตร คือ

ก. การพัฒนาหลักสูตร เป็นรายวิชา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2513 ทางสถาบันได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาชั้น เริ่มด้วยการกำหนดความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โครงร่างของหลักสูตรแนวใหม่ วิธีสอนและวิธีวัดผล การบรรจุเนื้อหาลงในหลักสูตร เพื่อเขียนเป็นแบบเรียนและนำบทเรียนแต่ละบทไปทดลองสอนย่อย (Mini - Trials) กับนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงบทเรียนและเขียนคู่มือครู เมื่อแบบเรียนและคู่มือครูแต่ละชิ้นเสร็จพร้อมที่จะนำออกใช้แล้ว ทางสถาบันจัดให้มีการอบรมครูในการทดลองสอนเป็นการ เตรียมครูให้เข้าใจหลักสูตร วิธีสอนและวิธีวัดผลแนวใหม่ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยเริ่มทดลองสอนในปี พ.ศ.2517 และจะประกาศใช้หลักสูตรปี พ.ศ.2520 ซึ่งปัจจุบันทางกรมวิชาการได้นำเอาหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์นี้มาบรรจุไว้ในหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พ.ศ.2521 ด้วย

ข. การพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ ในปี พ.ศ.2513 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร (กปส.) ทำการปรับปรุงหลักสูตร ต่อมาคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตร

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17 - 19.

ประถมศึกษา เพื่อพิจารณาข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงหลักสูตร คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาได้ประมวลข้อมูลจากรายงานการวิจัย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากแหล่งต่าง ๆ และเสนอรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรในปลายปี พ.ศ.2514

ในปี พ.ศ.2517 คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา คณะอนุกรรมการนี้ได้รวบรวมความคิดเห็นจากรายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและจากแหล่งต่าง ๆ นำมาศึกษาและกำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาขึ้นเป็นแนวทางในการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ต่อมาจึงได้แต่งตั้งคณะปฏิบัติงานยกเว้นเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา อันประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร การวัดผล จิตวิทยา เทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชา ศึกษานิเทศก์ ครู ทั้งที่เป็นเอกชน ผู้แทนหน่วยราชการ องค์การต่าง ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่กองการพัฒนาศึกษา กรมวิชาการ ผู้ประสานงานและเลขานุการ เพื่อยกร่างหลักสูตรกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ คณะกรรมการได้ดำเนินการยกเว้นหลักสูตร ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2517 มีการประชุมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยเชิญศึกษานิเทศก์เขต ศึกษานิเทศก์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้แทนมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู ผู้เชี่ยวชาญในแขนงวิชาการต่าง ๆ ทั้งวิชาการศึกษาและวิชาสามัญ ผู้แทนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ครูใหญ่ ครู เข้าร่วมพิจารณาด้วย คณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรได้ร่างหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พ.ศ.2521 เสร็จในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2518 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะบรรณาธิการจัดทำฉบับหลักสูตรประถมศึกษา และเสร็จเมื่อ 31 ตุลาคม 2518 และเพื่อให้ครูสามารถใช้หลักสูตรใหม่ได้สะดวกขึ้น กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ ได้จัดประชุมปฏิบัติงานยกเว้นแผนการสอน สื่อการเรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โดยมีครูจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ศึกษานิเทศก์ประจำหมวดวิชา วิทยากร ผู้แทนมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ ร่วมดำเนินงาน ขณะเดียวกันสำนักงานเขตการศึกษาต่าง ๆ ทั้ง 12 เขต ได้พิจารณารายละเอียดของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นรวมทั้งแผนการสอนและสื่อการเรียนให้ส่วนท้องถิ่นด้วย แผนการสอน

และสื่อการเรียนนี้จะนำไปใช้อบรมครูและทดลองสอนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งกรม-
วิชาการได้คัดเลือกโรงเรียนที่มีขนาด คุณภาพและสถานที่ตั้งต่าง ๆ กัน จำนวน 25
โรงเรียน นอกจากนี้ สำนักงานศึกษาธิการ เขตขอทดลองร่างหลักสูตรทั้งที่เป็นแกนกลาง
และส่วนที่แต่ละท้องถิ่นปรับปรุงให้เหมาะสมกับท้องถิ่น จำนวน 31 โรงเรียนกรมสามัญ
ศึกษาทดลองโรงเรียนส่วนกลางอีก 9 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจึงมีโรงเรียนทดลองหลักสูตรประถม
ศึกษา 65 โรงเรียน โรงเรียนทดลองทั้งหลายได้เริ่มดำเนินการทดลองใช้ร่างหลักสูตร แผน
การสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 และในปีการศึกษา
2520 จะทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งที่ได้แก้ไข
ปรับปรุงแล้วเป็นครั้งที่ 2 ในเวลาเดียวกันก็จะเริ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่สอง เป็นครั้งแรก
และดำเนินการทดลองต่อไปตามกำหนดการดังนี้

- ปีการศึกษา 2519 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง
ครั้งที่ 1
- ปีการศึกษา 2520 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง
ครั้งที่ 2
ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สอง
ครั้งที่ 1
- ปีการศึกษา 2521 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สอง
ครั้งที่ 2
ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม
ครั้งที่ 1
- ปีการศึกษา 2522 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม
ครั้งที่ 2
ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่
ครั้งที่ 1

- ปีการศึกษา 2523 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่
ครั้งที่ 2
ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า
ครั้งที่ 1
- ปีการศึกษา 2524 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า
ครั้งที่ 2
ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก
ครั้งที่ 1
- ปีการศึกษา 2525 ทดลองร่างหลักสูตร แผนการสอนและสื่อการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก
ครั้งที่ 2

ส่วนการประกาศใช้หลักสูตรใหม่นั้น จะเริ่มใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งในปีการศึกษา 2521 แล้วประกาศใช้ในชั้นถัดไปในปีการศึกษาต่อไป ปีละชั้นจนครบ 6 ปี¹

หลักสูตรใหม่เป็นอย่างไร

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ก็เช่นเดียวกับหลักสูตรฉบับอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยาและสังคมวิทยา โดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับ ฉบับ พ.ศ. 2520 นี้ได้ระบุชัดเจนว่าเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจบ้านเมือง

¹วิเชียร เทียมเมือง, "ปัญหาความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการทดลองใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับร่างครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2518)" (ปริญญาานิพนธ์ แผนกวิชา หลักสูตรและการสอน วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 1 - 3.

และวัฒนธรรม เพื่อสนองความต้องการของประชาชนทุกภูมิภาค¹

ถ้าจะมองคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ให้ทั่วถึง ก็จะต้องเห็นส่วนต่างๆ ของหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้นับเรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จุดหมาย

หลักสูตรประถมศึกษา มีจุดหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้²

1. คุณสมบัติที่พึงต้องการ เน้น
 - 1.1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
 - 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
 - 1.3 ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน
 - 1.4 รู้จักคิด วิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 - 1.5 มีขั้นตอนธรรมต่อคำวิจารณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
 - 1.6 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
 - 1.7 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตาม

ที่สี่

¹วิชาการ, กรม., คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : ห.จ.ก. เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2520), หน้า 219.

²วิชาการ, กรม., หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2520), หน้า 1 - 3.

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต
 - 2.1 มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวมทั้งทางกายและทางจิตใจ
 - 2.2 รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
 - 2.3 มีความรู้และทักษะในการหา การใช้และออมทรัพย์
 - 2.4 เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน
 - 2.5 มีความรู้และทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มกันโดยถือหลัก

สหกรณ์

- 2.6 มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค
- 2.7 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 2.8 มีความรู้และทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
- 2.9 มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- 2.10 มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนกับสภาพและสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติ

- 2.11 รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ

3. ชีวิตที่สงบสุข

- 3.1 รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ

ประจำวัน

- 3.2 เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือและนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3.3 รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
- 3.4 มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
- 3.5 มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
- 3.6 รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ
 - 4.1 เชื้อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 4.2 รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
 - 4.3 สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน
 - 4.4 รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคมและท้องถิ่นของตน
 - 4.5 รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และมีความเข้าใจ

ขั้นดีต่อกัน

4.6 สามารถนึ่งกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ

4.7 รู้คุณค่าในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินคนไทย

หลักการ

หลักสูตรประถมศึกษาที่มีหลักการสำคัญดังนี้

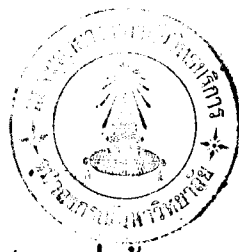
1. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

โครงสร้างและเนื้อหา

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 4 กลุ่ม ดังนี้¹

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 3 - 4.

- กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหา และความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
- กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างนิสัย
- กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

การสอนหลักธรรมและการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธ แต่เป็นศาสนาซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนับถือยอมรับได้ โดยสอนควบคู่ไปกับการเรียนวิชาจริยศึกษา ซึ่งอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ทั้งนี้ต้องมีโครงการสอนซึ่งศึกษาวิชาการ เขตของเขตการศึกษานั้นอนุมัติ

การจัดหมวดประสบการณ์ให้นักเรียนนั้น ให้จัดได้ยืดหยุ่นตามพัฒนาการของเด็ก และความเหมาะสมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ หลักสูตรนี้จึงจัดเป็นสามช่วง ช่วงละ 2 ปี คือ ประถมปีที่ 1 - 2 ประถมปีที่ 3 - 4 และประถมปีที่ 5 - 6 ซึ่งเนื้อหานั้นอาจจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้

การเรียนการสอน

หลักการและแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีดังนี้¹

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียนและให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะทำให้ผู้เรียนรับรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปรายทำงานกลุ่ม ฯลฯ

3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

4. เวลาเรียนกำหนดไว้คาบละ 20 นาที ในการจัดสอนให้โรงเรียน หรือท้องถิ่นกำหนดช่วงตารางเวลาเรียนเอง โดยจะกำหนดครั้งละกี่คาบเป็นช่วงสั้นหรือยาว ได้ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาและกิจกรรม

เวลาเรียน

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2520 ได้กำหนดอัตราเวลาเรียนดังนี้¹

ตลอดหลักสูตรใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1000 ชั่วโมง

อัตราเวลาเรียนและมวลประสบการณ์ทั้ง 4 กลุ่มนี้ แต่ละระดับชั้น กำหนดไว้โดยประมาณดังนี้

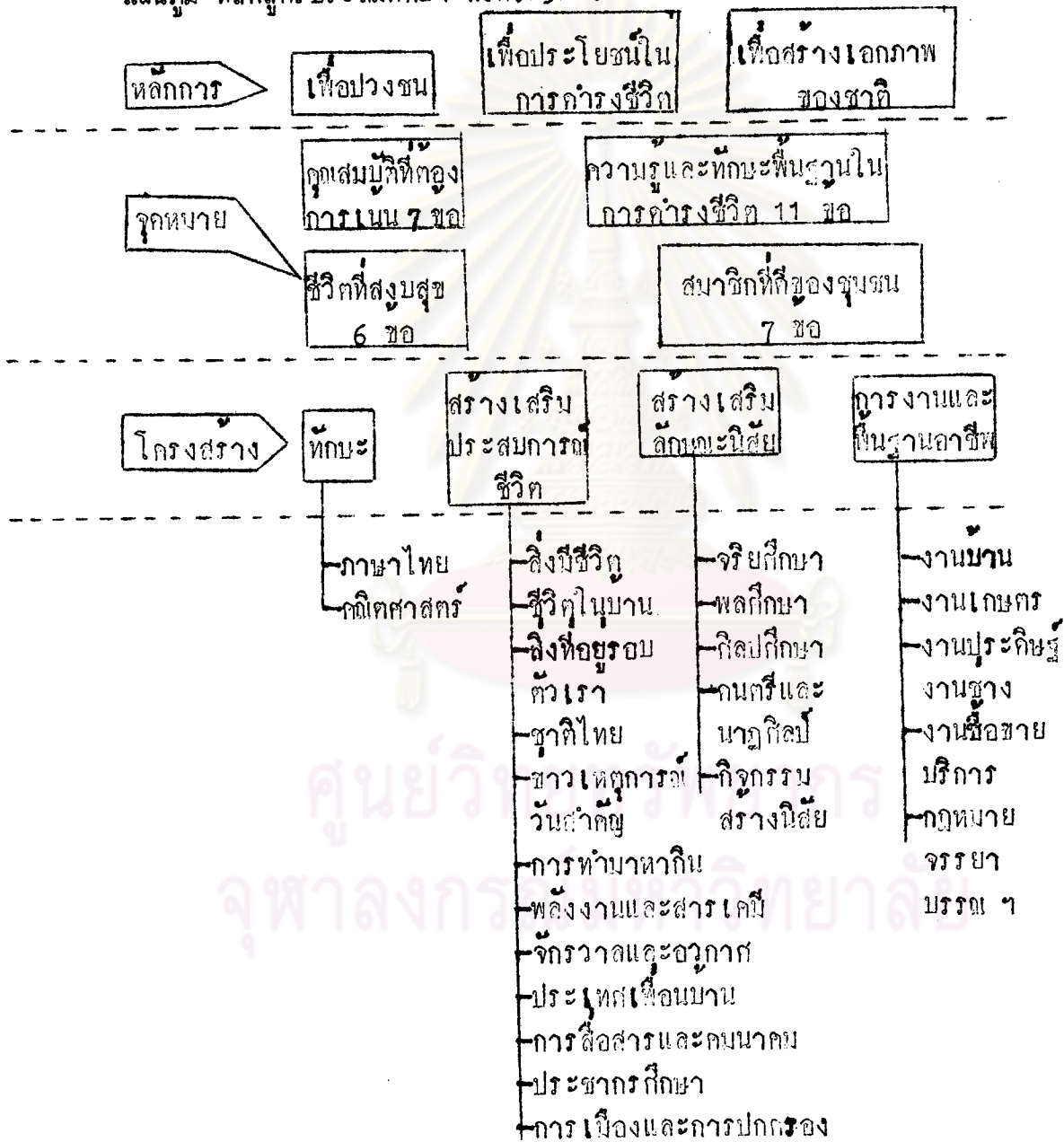
1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ชั้น ป.1 - 2 ประมาณร้อยละ 50
ป.3 - 4 ร้อยละ 35 และ ป.5 - 6 ร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป.1 - 2 ประมาณร้อยละ 15
ป.3 - 4 ร้อยละ 20 และ ป.5 - 6 ร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 4 - 5.

3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้น ป.1 - 2 ประมาณร้อยละ 25 ป.3 - 4 ร้อยละ 25 และ ป.5 - 6 ร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด

4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้น ป.1 - 2 ประมาณร้อยละ 10 ป.3 - 4 ร้อยละ 20 และ ป.5 - 6 ร้อยละ 30 ของเวลาเรียนทั้งหมด คึงแผนภูมิข้างล่างต่อไปนี้

แผนภูมิ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521.

การวัดผล การประเมินผลและการติดตามผล

การวัดผลและประเมินผลตลอดจนการติดตามผล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปี หรือปลายปีตามความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทดสอบ เป็นระยะหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียนตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน¹

หลักสูตร กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2521 เห็นความสำคัญของวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ โดยตั้งจุดมุ่งหมายไว้เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ค่านิยม และนิสัยรักการทำงานและเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความขยันอดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ พึ่งตนเอง มีวินัยและมุ่งมั่นทำงานให้ได้ผลสำเร็จตามจุดประสงค์ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ รู้จักและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สามารถนำความรู้จากประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ไปใช้เป็นพื้นฐานในการทำงานและประกอบอาชีพตามควร แก่วัยและความสามารถได้ โดยตั้งจุดประสงค์ทั่วไปไว้ 6 ประการคือ²

1. ให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่เป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตให้เกิดความสงบสุขทั้งส่วนตัวและส่วนรวม
2. ให้เข้าใจสภาพปัญหาความเปลี่ยนแปลง สามารถแสวงหาความรู้ ปรับตัว และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับภาวะของท้องถิ่น บ้านเมืองและโลก

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 365.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 365.

จากแผนภูมิแสดงว่า โดยหลักการแล้วหลังจากนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้วนักเรียนจะไ้รับเนื้อหาความรู้และทักษะเท่าเทียมกันหมดและจะเห็นได้ว่ากลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพในระยะเริ่มต้น นักเรียนเรียนน้อยเพราะว่าพัฒนาการทางกาย ร่างกายและกล้ามเนื้ออวัยวะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำงานยังมีน้อย จะไปเพิ่มมากขึ้นในที่สุดท้ายของการเรียนเพราะพอถึงในช่วงนั้นแล้ว กล้ามเนื้อต่าง ๆ ของนักเรียนจะเจริญจนสามารถที่จะทำงานที่มีลักษณะละเอียดอ่อนและประณีตได้แล้ว งานที่ไร้ฝีมือก็มากขึ้นจากเดิมดังแผนภูมิ โครงสร้างกลุ่มการงานและพื้นฐานที่ได้กล่าวไว้แล้ว

ทำไมจึงต้องมีกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

ประเทศของเราได้พยายามจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพมานานแล้ว จะเห็นได้ว่าจากการที่เราประกาศใช้โครงการศึกษา พ.ศ. 2464 มุ่งหมายให้ประชาชนรู้จักประกอบอาชีพเหมาะสมกับท้องถิ่น ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 เราได้มีแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 กับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 มุ่งให้การศึกษาในด้านความรู้ ศิลปธรรมจรรยา และความสมบูรณ์ของร่างกายเรียกว่าองค์สามของการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา โดยเมื่อเรียนจบโรงเรียนภาคบังคับแล้วก็ให้ไปต่อโรงเรียนอาชีพได้ ส่วนองค์ที่สี่ของการศึกษา คือ "หัตถศึกษา" นั้น "เริ่มมีในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494" เป็นต้นมาจนถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 องค์ที่สี่ของการศึกษาคือ หัตถศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีความเคยชินและมีความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงานเพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาชีพ

การเรียนการสอนในโรงเรียนจะต้องมีหลักสูตร เป็นแนวทาง หลักสูตรก็ยึดแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก หลักสูตร เป็นแผนการเรียนการสอน โดยทั่ว ๆ ไปจะประกอบด้วย¹ จุดหมาย (aims) จุดประสงค์ (Specific Objectives) เนื้อหา ขบวนการ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า ค - ง.

เรียนการสอนและการวัดผล ประเมินผล ในปีการศึกษา 2521 หลักสูตรระดับประถมศึกษา ที่ใช้ชั้น ป.2 - 6 จะเป็นหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 และหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 หักตัดศึกษาเป็นหมวดวิชา หนึ่งในระดับประถมปลายถือเป็นวิชาสามัญทั่ว ๆ ไปแขนงหนึ่ง เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทางการช่างและอุตสาหกรรม การเกษตร การบ้านการเรือนและงานธุรกิจโดยจะศึกษา ถึงขบวนการหรือวิธีทำงาน อุปกรณ์หรือเครื่องมือ วัสดุ ผลิตผล อาชีพ องค์การ ตลอดจน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นกับส่วนตัวและเกิดกับสังคม ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นจัดรวมอยู่ในหมวดศิลปศึกษา แผนงศิลปปฏิบัติในชั้นประถมตอนปลายจัดเป็น แขนงวิชาต่าง ๆ ถึง 30 แขนง

หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 ได้กำหนดความมุ่งหมายของวิชาหัตถศึกษาอย่างกว้าง ๆ ว่า เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้มือและเครื่องมือในการ ประดิษฐ์ผลิตวัสดุตามกำลังวัยและความสามารถ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทางร่างกาย ปัญญา อารมณ์และสังคมพร้อมกันไป ทั้งให้เด็กได้นำผลิตภัณฑ์ หักกะและความสามารถของตนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและประกอบการ เรียนวิชาอื่น ๆ นอกจาก นั้นกิจกรรมทางหัตถศึกษาจะแสดงให้เห็นแนวความสนใจและความถนัดของเด็กในการ เตรียมอาชีพไปด้วย หลักสูตรฉบับนี้เราใช้กันมานาน แต่ผลการเรียนการสอนทางค้ำ หัตถศึกษายังไม่สนองความมุ่งหมายเท่าที่ควร¹ ความเข้าใจของครูโดยทั่วไปคิดว่าวิชา หัตถศึกษาคือการส่งเสริมความสามารถในด้าน การครองชีพ แต่ในทางปฏิบัติจริงครูไม่มีความพร้อม ไม่มีเวลาและอุปกรณ์จึงปฏิบัติได้ยาก ผู้บริหาร เห็นว่าไม่มีประโยชน์จึงเอา เวลาที่สอนไปสอนวิชาอื่น ๆ เสียส่วนมาก ในเมื่อครูไม่เห็นความสำคัญของวิชาหัตถศึกษา ไม่ค่อยได้สอนวิชานี้ เนื่องจากขาดครูที่มีความชำนาญในการสอนวิชานี้ เด็กของเราจึงไม่

¹วิชาการ, กรม, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา ของกระทรวง
ศึกษาธิการ พ.ศ.2503 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2521),
หน้า 13 - 15.

มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานด้วยมือ ไม่รู้จักการประกอบอาชีพหรือปรับปรุงอาชีพบรรพบุรุษให้ดีขึ้นได้¹

ในขณะที่กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นเรื่องที่สำคัญ เรื่องหนึ่งในการศึกษานั้นทางต่างประเทศเช่นอเมริกา เออร์ เจน สตาร์เรย์ ได้เน้นถึงความสำคัญของการงานและพื้นฐานอาชีพว่า วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น ควรสอนทั้งชั้นประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยเน้นเรื่องให้นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง เช่น ประดิษฐ์ของใหม่หรือซ่อมแซมของเก่า ในขณะที่เดียวกันให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกงานที่เป็นอาชีพที่ทำด้วยมือได้ และต่อมาการสอนวิธีใช้เครื่องมือต่าง ๆ ตามไป รวมทั้งเทคนิควิธีต่าง ๆ อีกด้วย และสอนให้นักเรียนได้ประสบการณ์จากอาชีพโดยตรง เช่น การไปดูการทำฟาร์ม และให้นักเรียนเลือกดูตามความสนใจของนักเรียนเอง และหลักสูตรจะต้องเพิ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพทุกระดับชั้นจะช่วยให้เด็กมีทั้งความรู้และความสามารถคือคิดเป็นและทำเป็นนั่นเอง²

เมื่อดูจากรายงานการสัมมนาการพัฒนาหลักสูตรในเรื่องการงานและพื้นฐานอาชีพแล้ว กลุ่มสมาชิกมีประเทศในกลุ่มเอเชีย กล่าวถึงความสำคัญของวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพดังนี้คือ วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพควรจะสอนทั้งในระดับประถมต้นและประถมปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ และมีความเห็นตรงกันว่า

¹ มนุญ เกตุศิริ, "ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ คำนวณงานเกษตร จากหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับร่าง 2518" (ปริญญาานิพนธ์ แผนกวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519), หน้า 1 - 3.

² Eugene Staley, Work - Oriented General Education

(Bombay : Manmohan S. Bhatkal at Popular Book Depart Printing Division, Co., 1973), p. 5 - 8.

วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ แต่ของไทยเราขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ในขณะที่เดียวกันวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ได้รับความสนับ สนุนร่วมมือกับประชาชนอย่างดี คือ ประชาชนเห็นความสำคัญ ดังนั้นการกำหนดสัดส่วน ระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติในวิชานี้จะทำอย่างไร ซึ่งคำตอบยังไม่แน่ชัด ส่วนปัญหาในการสอน วิชานี้ คือ เครื่องมือเครื่องใช้ไม่พอกับความต้องการ จึงต้องอาศัยครูที่มีประสิทธิภาพ ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และจะต้องลงทุนมากเช่น การเตรียมหาเครื่องมือ ให้พร้อมซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้นจะต้องพยายามหาของใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นอุปกรณ์ การเรียนการสอนและขณะเดียวกันการจัดและประเมินผลก็คงไม่ควรทำในระยะต้น สิ่ง ที่ควรวัดผลคือการ เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการ ของนักเรียน¹

บทบาทของครูที่มีต่อหลักสูตรใหม่

ครูนั้นเป็น "ตัวเอก" ของกระบวนการหลักสูตร ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ นั้น ทำหน้าที่เป็นผู้เขียนบทบ้าง เป็นผู้จัดฉาก จัดเวที ผู้กำกับการแสดง เป็นพระรอง ฯลฯ แต่ครูนั้นเป็นผู้กำกับการแสดงให้นักเรียนเป็นผู้แสดงจึงนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด หลักสูตรที่เขียนไว้ทั้งหมดจะเป็นหลักสูตร โดยสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อครูได้นำจุดหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาสาระทั้งหมดเข้าสู่ห้องเรียนโดยแปร เป็นประสบการณ์ที่จัดขึ้นให้เหมาะสมกับ สภาพของโรงเรียนและความต้องการของเด็ก

ดังนั้นผู้ที่ควรรู้หลักสูตรที่ดีที่สุดก็คือครู หาใช้วิชาการผู้ทรงคุณวุฒิคนใดไม่ควรย เหตุนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าหลักสูตร พ.ศ. 2503 นั้น ทั้งที่จุดหมายและเนื้อหาสาระ ดีตาม สมควร แก่สภาพบ้านเมืองในขณะนั้น แต่กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้นั้นนับว่าได้ผลน้อย

¹Curriculum Development for Work Oriented Education

(Report of a Regional Field Operation Seminair, Tokyo, 19 September- 17 October 1975 Bongkok Unesco.), p. 4 - 12.

สาเหตุหนึ่งคงเป็นเพราะครูอยู่ห่างจากหลักสูตรมาก สิ่งที่อยู่ใกล้ชีวิตกับครูแทนหลักสูตรคือแบบเรียน ในเมื่อบุคลากรหลักที่ควรรู้จักหลักสูตรที่สุด กลับกลายเป็นผู้รู้จักหลักสูตรน้อยที่สุด จึงไม่สงสัยว่าเหตุใดการใช้หลักสูตร 2503 จึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

เพื่อให้การใช้หลักสูตรใหม่นี้ประสบผลสำเร็จ อันจะเป็นผลสะท้อนไปสู่เด็กไทยของเราจะเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ จึงควรจะได้ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของตนให้เข้าใจแจ่มแจ้งและพิจารณาไปปฏิบัติตามความเหมาะสมคือ

1. ครูจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรใหม่ให้เป็นที่เข้าใจแจ่มชัด กับทั้งจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรหนังสือเรียน แผนการสอน ตลอดจนวัสดุหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อจะได้เลือกใช้ และแปลงไปสู่การสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและความต้องการของเด็ก

2. ศึกษาวิธีสอนต่าง ๆ เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม สืบสวนสอบสวน ฯลฯ ให้เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งและสามารถเลือกไปใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา

3. ครูจะต้องเป็นผู้ที่ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเองให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ สามารถนำเรื่องใหม่ ๆ มาคัดแปลงสอนเด็ก แล้วยังเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำเด็กให้เป็นคนรักที่จะศึกษาหาความรู้อย่างไม่หยุดยั้งอีกด้วย

4. ทำการสอนทุกครั้งอย่างมีจุดหมาย ครูจะต้องรู้อยู่ตลอดเวลาว่าวิชาที่ตนกำลังสอนนั้นสอนโดยมีจุดประสงค์อะไร และต้องสามารถวัดผล ประเมินผลได้ว่าการสอนนั้น ๆ ได้ผลตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้หรือไม่ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่คาดหวังได้หรือไม่เพียงใด และถ้ายังไม่ได้ผลตามที่คาดหวังจะต้องแก้ไขปรับปรุงที่ตรงไหน

5. ครูควรให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก เอาใจใส่และสนใจต่อปัญหาของเด็กแต่ละคน เด็กมีความรู้สึกไว้ที่จะรับความรักหรือความไม่ใส่ใจของครู ถ้าครูดูหลังเด็ก

หรือโอบไหล่เด็กในบางครั้งบางคราวนั้น ครูไม่จำเป็นต้องพูดยอะไรเลย เด็กจะรู้สึกอบอุ่น และรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมกับครู เป็นอย่างยิ่งและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามแนวที่ครูชี้แนะ

นอกจากนี้แล้ว คติของครูที่มีต่อเด็กและการแสดงออกของครูก็จะมีผลต่อการเรียนของเด็กเป็นอันมาก เช่น ครูที่คุ้เด็กว่า "โง่" นั้น เป็นการนำความคิดของเด็กที่มีต่อตัวเด็กเองไปในทางลบ เด็กจะมีความรู้สึกในแง่ลบไปอย่างนั้นจริง ๆ ใจคอก็หดหูถดถอย ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูได้แสดงออกให้เด็กเห็นว่าเขาเป็นคนดีเป็นคนฉลาดเป็นคนเก่ง เด็กก็เกิดกำลังใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เป็นผลดีที่ส่งเสริมให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการที่จะทำดีสมกับที่ครูมุ่งหวังไว้

6. การที่จะสอนให้เด็ก "คิดเป็น" นั้น ครูจะต้อง "คิดเป็น" ด้วย ดังนั้นครูจะต้องฝึกฝนตนเองเป็นคนช่างสังเกต ช่างสงสัยว่าสิ่งนั้น สิ่งนี้ ที่เป็นอย่างนั้น อย่างนี้เพราะอะไร ทำไม อย่างไร และศึกษาค้นคว้าหาคำตอบมาสำหรับคำถามเหล่านั้น เมื่อครูฝึกตนเองให้ "คิดเป็น" แล้วการฝึกเด็กก็จะกระทำได้โดยวิธีเดียวกันคือครูต้องหมั่นตั้งคำถามฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตต่อสิ่งแวกล้อม และแนะให้คิดติดตามอย่างมีระบบ เช่นฝนตกนั้นเกิดจากเมฆมารวมตัวกัน (ไม่ใช่เกิดจากกบร้อง) และเมฆนั้นก็มาจากไอน้ำ เป็นต้น

7. พยายามจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น หารูปสวย ๆ มาติดไว้ในห้องบ้าง คัดแปลงโยกย้ายที่นั่งเด็กให้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น วงกลม ครึ่งวงกลม ฯลฯ บ้าง เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความรู้สึกจำเจชินชา ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นครูควรจะให้เด็กช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่าจะจัดห้องเรียนอย่างไร ก็จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

8. จัดทำและใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและบทเรียน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนบ้านทุ่งเสือโพน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ครูสอนเรื่องการรักษานามมัย โดยให้มีภาชนะ คีมน้ำประจำตัวนักเรียน ครูไม่จำเป็นต้องบ่าแก้วน้าหรือถ้วยน้ำตามแบบเด็กในเมืองมาเป็นตัวอย่าง เพราะถ้าทำเช่นนั้นจะไม่เกิดประโยชน์อะไร

และครูไม่มีผู้ปกครองในดินนั้นเดินทางไป - กับ ยังตลาดที่ตัวอำเภอประมาณ 5 - 6 วัน ผลก็คือการสอนของครูก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูกับนักเรียนจะช่วยกันคัดกระบอไม้ไผ่ซึ่งมีอยู่ล้อมรอบโรงเรียนมาดัดแปลงเป็นถาดน้ำ การสอนของครูก็สัมฤทธิ์ผล นอกจากแล้วยังเป็นการช่วยให้เด็กเกิดแนวความคิด และอาจดัดแปลงวัสดุอื่น ๆ ที่ผู้รอบตัวเด็กมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของเขาได้อีกด้วย

9. เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็กมากขึ้น นอกจากการจัดกิจกรรมและอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นดังกล่าวแล้ว ครูอาจจะจัดทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในกระบวนการสอนด้วยแบบฝึกหัดและอ่านหนังสือเพิ่มเติมเหล่านี้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีครูมาก วัสดุอุปกรณ์พร้อม ก็อาจจะจัดทำขึ้นเองในระดับโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กก็อาจจะจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียน หรืออาจจะขอความร่วมมือจากหน่วยศึกษานิเทศก์ในท้องถิ่นของตนได้

10. ประการสำคัญที่สุดก็คือ ครูจะต้องรับทราบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือการเปลี่ยนแปลงหนังสือเรียนจะมีความหมาย ถ้าครูไม่เปลี่ยนวิธีสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน สภาพท้องถิ่น ลักษณะเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามหลักสูตรใหม่ การปรับปรุงการสอนของครูมีความสำคัญเหนือกว่าการปรับปรุงหลักสูตรและหนังสือเรียน ดังนั้นครูจึงต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธีสอนของตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวไว้

สุดท้ายใครจะเห็นว่าหลักสูตรนี้มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้จากการสืบเสาะ ค้นคว้ามากกว่าได้รับคำตอบจากครู เพราะการรู้จากการสืบเสาะค้นคว้า หรือทำมาแล้วกับมือ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากภายใน เป็นความรู้ที่ยั่งยืน ซาบซึ้งและมักจะอยู่กับตัวเด็กตลอดไป แต่ความรู้ที่ได้จากการบอกนั้นมักจะลืมนง่าย อาจเหมาะสำหรับไว้ตอบคำถามเอาคะแนนเท่านั้น มักจะไม่เลื่อมใสและมักไม่มีผลในทางนำไปปฏิบัติ ฉะนั้น หากทั้งครูช่วยกันหาทางให้เด็กมีโอกาสค้นคว้า สืบหาคำตอบเองได้มากเท่าใด ก็จะได้ประโยชน์ต่อเด็ก

สมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรใหม่นี้เท่านั้น เพียงแต่ว่าครูต้องคอยปรับระดับประกอบ
 อยาให้เด็กสับสนเสาะอย่างคนคาบอดิ แต่ให้สิ่งให้หาค่าตอบด้วยความหวัง ้วยความสุข
 สนานอย่างมีทิศทาง ฉะนั้น สถานที่ อุปกรณ์ หนังสือ ยิงมีมากยิ่งพร้อมเท่าใด การสอน
 แบบนี้ก็จะประสบความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น¹

บทบาทหน้าที่ของครูใหญ่

ครูใหญ่เป็นผู้บริหารหน่วยงานที่สำคัญที่สุด สำหรับการบริหารการศึกษาทั้งหมด
 คือ โรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติ เป็นผู้นำเอาหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง
 และเนื้อหาของหลักสูตรทั้งหมด ซึ่งหน่วยงานระดับชาติได้วางไว้ไปใช้ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์
 ประสงค์ ดังนั้น ครูใหญ่จึงควรจะทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเกี่ยวกับการบริหาร
 และบริการหลักสูตรให้แจ่มแจ้ง กล่าวคือ

1. ครูใหญ่จะต้องทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของ
 หลักสูตรใหม่อย่างทองแท้ กับทั้งควรจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร หนังสือเรียน
 แผนการสอน ตลอดจนวัสดุประกอบหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อจะได้ชี้แนะเลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง
 เหมาะสมกับการเรียน การสอน

2. ครูใหญ่จะต้องกระตุ้น นำครู ผู้ซึ่งเป็นผู้จ้กักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตร
 ไปใช้ดังที่กล่าวมาแล้ว ให้เอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของ
 หลักสูตร เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ตลอดจนจัดทำและใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสม
 แก่เรื่อง ในการกระทำเช่นนี้ นอกจากครูใหญ่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของ
 หลักสูตรดีแล้ว ครูใหญ่จะต้องสอนเป็น ้วยครูใหญ่จึงจะทำการนี้เทศได้ถูกต้อง

¹ วิชาการ, กรม. คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
 พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: ห.จ.ก. เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์,
 สิงหาคม 2520), หน้า 179-183.

3. ครูใหญ่จะตองส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู เพราะครูที่มีขวัญและกำลังใจที่เท่านั้นที่จะสามารถสอนให้เกิดผลดีได้ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครูนั้นทำได้หลายประการ เป็นต้นว่า

3.1 ครูใหญ่จะตองให้เกียรติแก่ครู วางตนทัดเทียมกัน ไม่ใช่อภิสิทธิ์ในตำแหน่งครูใหญ่ เป็นต้นว่า เวลาครูน้อยมีกิจธุระตองลาหยุดราชการ ส่วนครูใหญ่มีกิจธุระจะหยุดโรงเรียนก็บอกว่า "ไปราชการ" เป็นต้น นอกจากนั้นควรจะให้ปรึกษาหารือ ขอความคิดเห็น แสดงให้ครูรู้สึกว่าคุณครูใหญ่เห็นว่าครูน้อยเป็นคนมีค่าของโรงเรียน

3.2 ครูใหญ่จะตองแสดงตนว่าเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของครู สิ่งใดที่ครูไม่สมควรจะเสียก็ตองป้องกันไม่ให้เสีย สิ่งใดที่จะเป็นผลได้ของครูก็ตองติดตาม เช่น การเรียไรโรสาระบางเรื่อง ครูใหญ่จะตองป้องกันไม่ให้มารบกวนครู ส่วนวิธีการจะใช้วิธีใดนั้น ก็ตองพิจารณาสถานการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป หรือส่วนที่เป็นผลได้ของครู เช่น กำหนดวันสอบเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ ครูใหญ่ก็จะตองติดตามแจ้งให้ครูทราบสนับสนุนผู้มีสิทธิ์ ไม่ปล่อยให้พลาดโอกาสไปและอาจจะมีการทบทวนความรู้ที่ตองการใช้สอยให้

3.3 วางตนเสมอตน เสมอปลายกับบุคคลากรทุกคนในโรงเรียน ไม่แสดงว่ามีคนหนึ่งคนใดเป็นคนของครูใหญ่

3.4 ครูใหญ่ควรจะเป็นผู้ควบคุมอารมณ์ได้ ไม่ทำตนเป็นคนเดียวอารมณ์ดีเดียวอารมณ์ร้าย ครูไม่กล้าเข้าหา เพราะไม่แน่ใจว่าขณะนั้นครูใหญ่อารมณ์ดีหรือไม่ ควรทำตนให้ครูที่มีปัญหาเข้ามาหาปรึกษาหารือทุกโอกาส ทั้งในเรื่องการงานและเรื่องส่วนตัว

3.5 จัดแบ่งงานให้ครูได้ร่วมรับผิดชอบโดยยุติธรรมและทั่วหน้ากัน นอกจากการสอนแล้ว ควรจัดแบ่งความรับผิดชอบอื่น ๆ ให้อีก เช่น รับผิดชอบดูแลความสะอาดของบริเวณอาคารเรียน และอาคารเรียนหรือรับผิดชอบดูแลห้องสมุด ดูแลรับผิดชอบห้องพยาบาล ฯลฯ ในการมอบหมายงานเหล่านี้ ครูใหญ่จะตองแนะนำชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจและมอบงานตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล

3.6 มีหลักเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบของครูด้วยความยุติธรรม และหลักเกณฑ์นั้นควรจะได้มาจากที่ประชุมครูได้ร่วมกันพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว

4. ครูใหญ่ควรจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารนั้นคือ การบริหาร การบริหารที่ดีและเหมาะสม จะช่วยให้ครูได้มีเวลาทุ่มเทกับการสอนซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องไปวุ่นวายเสียเวลากับงานอื่นซึ่งเป็นงานรอง งานบริการที่ครูใหญ่ควรกระทำ เช่น

4.1 จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนให้

4.2 จัดหาหนังสือต่าง ๆ ที่ครูจะได้ใช้คนควา เพิ่มพูนความรู้ไว้ให้พร้อม

4.3 จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่ดี เช่น บริเวณโรงเรียนมีต้นไม้ร่มรื่นสะอาด โต๊ะ ม้านั่ง ได้รับการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ขาไม้เกะ ไมหัก มีน้ำใช้ น้ำดื่มที่สะอาด มีหนังสือในห้องสมุดสำหรับศึกษาคนควา ฯลฯ

5. ครูใหญ่ควรจะได้ใช้วิธีการประชุมครูให้เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการให้มากขึ้น การประชุมครูแต่ละครั้งไม่ควรจะใช่เป็นที่มานคำสั่งของจังหวัด ของอำเภอ เพราะถ้ามีเรื่องแค่นี้เท่านั้น การใช้หนังสือเวียนดูจะเป็นประโยชน์และประหยัดเวลาได้มากกว่า ส่วนการประชุมครูแต่ละครั้งควรมีสาระในทางวิชาการ มีอาทิ

5.1 การประชุมปรึกษาหารือเพื่อวางแผนงานในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอนร่วมกัน

5.2 ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เช่น ให้ครูที่ได้ไปดูงาน สังเกตการสอน หรือ ไปรับการอบรมได้มาเล่าสู่ให้คณะครูฟัง และอภิปรายปัญหาหารือร่วมกัน

5.3 ในการประชุมครูดังกล่าวนี้ ถ้าจะให้ได้ผลสมความมุ่งหมาย ครูใหญ่จะได้ศึกษาวิธีการประชุมที่ดี เช่น การทำบรรยากาศในที่ประชุมให้เป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด การประชุมแต่ละครั้งไม่ยาวนานเลย เวลาราชการมากเกินไปจะทำให้ผู้เข้าประชุมบางคนกระสับกระส่าย การรู้จักใช้คำถามนำเพื่อดึงเอาความคิดมาจากที่ประชุม

6. ครูใหญ่จะต้องปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและมีแผนงาน และแผนงานนั้นควรจะเป็นที่เข้าใจและรับรู้ร่วมกันทั้งโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนงานที่คณะครู

ได้ประชุมปรึกษาหารือวางแผนร่วมกันนั้น ควรจะเป็นแผนที่นำมาปฏิบัติจริง มีใช้แผน "นิ่ง" ในกรณีที่มีความจำเป็นจะปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ไม่ได้ ก็จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจกัน นอกจากนี้การปฏิบัติงานตามแผน ก็จะต้องมีการติดตามผลประเมินผล และปรับปรุงแผนงานจากการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ด้วย

7. ครูใหญ่ควรจะได้หาวิธีการส่งเสริมความรู้แก่ครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

7.1 จัดส่งครูไปสังเกตการเรียนการสอนในโรงเรียนอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีผลงานเป็นตัวอย่างที่ดี หรือจัดให้ครูในโรงเรียนเดียวกันได้มีโอกาสไปสังเกตการสอน ครูใหญ่จะต้องทำความเข้าใจความมุ่งหมายของการสังเกตการสอนให้เป็นที่แจ่มแจ้งแก่ผู้สอน และผู้สังเกตการสอนเสียก่อนก็จะเป็นการช่วยให้มีการปรับปรุงวิธีสอนให้ดีขึ้นทั้งสองฝ่าย

7.2 นอกจากการอบรมครูที่โรงเรียนได้รับคำสั่งให้ส่งครู เข้ารับการอบรมแล้ว ครูใหญ่น่าจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดการอบรมอื่น ๆ และขอส่งครูเข้าสมทบการอบรมหรือสังเกตการสอนตามความเหมาะสม

7.3 จัดให้มีชั่วโมง "เที่ยงวัน สันทนาการ" หรือจะใช้ชื่ออย่างอื่นก็ได้ อาจจะจัดให้มีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันประมาณเดือนละ 1 ครั้ง (กำหนดเวลาและความถี่ห่างของการจัด ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละแห่งไป)

ระหว่างกรับประทานอาหาร ก็อาจจะมอบให้ครูคนใดคนหนึ่งเล่าถึงประสบการณ์ใหม่ ๆ อาจจะเป็นความรู้จากการอ่านหนังสือ จากการดูงาน จากการอบรม จาก การสังเกตการสอน จากการแก้ปัญหาหนึ่งปัญหาใดก็ได้สำเร็จ ฯลฯ หรืออาจจะเชิญวิทยากร ภายนอกโรงเรียนมารับประทานอาหารและสนทนากันในทางวิชาการ กิจกรรมทำนอง นั้นนอกจากจะช่วยให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมแล้ว ยังก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและ เป็นกันเองมากขึ้นด้วย

ในการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ นี้ ครูใหญ่จะต้อง แสดงตนให้เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ครูว่า ครูใหญ่นั้นเป็นคนรักการอ่าน และติดตามข่าวคราว ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาอยู่เสมอ เพราะถ้าครูใหญ่ไม่แสดงตนว่าเป็นคนรักใฝ่ใน

การหาวิชาความรู้เพิ่มพูนแล้ว ก็เป็นการยากที่จะชักจูงใจครูให้สนใจในการแสวงหา
ความรู้ได้

8. ครูใหญ่ควรจะได้ไปเยี่ยมห้องเรียนและสังเกตการสอนของครู เป็นครั้งคราว
แต่ทั้งนี้ การไปเยี่ยมห้องเรียนของครูใหญ่จะต้องมีวิธีการที่แนบเนียนพอที่จะทำให้ครูเกิด
ความรู้สึกว่า ครูใหญ่ไปจับผิด ทั้งนี้ ครูใหญ่อาจจะแสดงออกได้จากสีหน้าที่ยิ้มแย้ม ครูใหญ่
จะทอ้งไม่บอกตอหนาคอก แต่จะทอ้งหาโอกาสชี้แจงแนะนำแก่ครูคนนั้นสองทอสอง ทวย
นำเสียงที่แสดงทอความเอื้ออาวี และให้ครูคนนั้นทอสอน แกไขปรับปรุ้ง เรื่องที่ผิดปกติทอไปใน
โอกาสที่เหมาสม

9. ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง และพยายาม
ทอ้งเอาผู้ปกครองนักเรียนให้เขามีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร เช่น การเชิญผู้ปกครองนักเรียน
ที่มีอาชีพต่าง ๆ กันมาเลาถึงลักษณะอาชีพนั้น ๆ ให้แก่ครูและนักเรียนทอ้งเป็นการให้ทอความรู้
และแนะนำอาชีพแก่นักเรียนทอ

10. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เหมาสมกับสภาพท้องถิ่น
เช่น จัดตั้งชมรมส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดในภาคใทออาจจะสอน
มโนราห์ ภาคเหนืออาจจะสอนเลม หรือจังหวัดกาญจนบุรีอาจจะสอนรำเขายอย เป็นต้น
หรือจัดให้มีกิจกรรมทอษาปัญหาระหว่างหยุดพักกลางวัน ปัญหาที่นำมานั้นอาจจะเป็นปัญหาที่
ส่งเสริมความคิดบ้าง ปัญหาที่ส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน คนทอหาทอความรู้บาง ทอ?

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศึกษานิเทศก์ควรจะมีบทบาทอย่างไรต่อหลักสูตรใหม่

การศึกษาตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 จะบรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ก็ด้วยปฏิบัติการของหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ ต้องเอาใจใส่ต่อกิจกรรมของโรงเรียนว่าทางโรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่เพียงใด ตัวอย่างกิจกรรมที่ศึกษานิเทศก์ควรแนะนำส่งเสริมให้โรงเรียนจัดบริการในสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. ให้มีห้องสมุดหรือมุมหนังสือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนที่มีห้องสมุดอยู่แล้ว ก็จัดให้มีหนังสือมากขึ้น และจัดให้มีบริการห้องสมุดให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ให้มีบริการด้านสุขศึกษา สาธารณสุข และโภชนาการในโรงเรียนขึ้นตามสภาพของโรงเรียน เช่น เรื่องการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนและอาคารเรียน บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่ปลอดภัยและบริการอาหารกลางวัน เป็นต้น
3. ให้มีกิจกรรมด้านเกษตรของโรงเรียน เช่น แปลงทดลองเรือนเพาะชำไรหรือสวนของโรงเรียน บ่อปลา เล้าไก่ หลุมปุ๋ยหมัก แปลงเพาะเห็ด ไม้ดอกไม้ประดับ สวนหย่อม ไม้ดัด ไม้กระถาง ฯลฯ ทั้งนี้ ให้จัดทำสภาพและความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน บางโรงเรียนอาจมีไรหรือสวน บ่อปลาและเล้าไก่ เล้าหมู บางโรงเรียนอาจจะจัดให้เพียงสวนหย่อมและไม้กระถางเท่านั้น
4. ให้มีกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม และสร้างเสริมอันติงามในโรงเรียน เช่น การจัดงานทำบุญตามประเพณี การแข่งขันกีฬา การแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ การแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับศิลปะและผลงานของนักเรียน ทั้งนี้ ให้จัดโดยเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น โดยไม่ให้เกิดความเดือดร้อนในค่านเศรษฐกิจแก่นักเรียน แต่มุ่งผลซึ่งนักเรียนจะไ้รับในด้านการพัฒนานิสัยและคุณธรรมต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
5. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน นอกเหนือจากข้อ 1 - 4 เช่น การปลูกต้นไม้ การจัดป้ายนิเทศ การจัดให้มีสนามเล่น และเครื่องเล่นกีฬาต่าง ๆ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของโรงเรียน

เช่น รั้ว ถนน สนาม ทางเดิน ป้ายคำขวัญ ป้ายประกาศต่าง ๆ และการจัดกลุ่มสนใจต่าง ๆ โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเหล่านั้นให้มากที่สุด

6. ให้มีการประชาสัมพันธ์กับชุมชน ชี้แจงและบอกกล่าวผลงานของโรงเรียน แนวคิดและการปฏิบัติตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้ปกครองและประชาชนเข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนและเผยแพร่ผลงานของโรงเรียน เพื่อสร้างศรัทธาต่อโรงเรียน

ศึกษานิเทศก์ต้องตรวจตราเอาใจใส่ต่อความสำเร็จหรือผลงานของนักเรียน ไม่เฉพาะแต่ความสัมฤทธิ์ด้านวิชาการเท่านั้น ต้องตรวจและประเมินผลด้านมารยาทนิสัยความประพฤติ ค่านิยม สุขภาพอนามัยส่วนบุคคล และสุขลักษณะของโรงเรียน

อนึ่ง ศึกษานิเทศก์จะต้องให้ความร่วมมือกับครูและผู้บริหารที่จะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนและการวัดผลซึ่งแตกต่างไปจากเดิม ผู้ปกครองส่วนใหญ่พอใจที่จะให้เด็กของตนเจริญงอกงามในค่านิยมวิชาการให้มากที่สุด แต่หลักสูตรใหม่มุ่งความเจริญทุก ๆ ทาง ดังนั้นการเรียนการสอนและการวัดผลต้องเปลี่ยนไป แบบรายงานผลการเรียนของนักเรียนก็เปลี่ยนไป ในช่วงเวลาเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองอาจจะไม่เข้าใจ จึงจำเป็นต้องที่ครูและผู้บริหารการศึกษาต้องชี้แจงและทำความเข้าใจให้ตรงกัน มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาขัดแย้งอันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรใหม่¹

กล่าวโดยสรุปทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์มีส่วนสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ต่างก็ต้องนำหลักสูตรไปใช้ กล่าวคือ ครูเป็นผู้ใช้ ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์เป็นผู้ดูแลและช่วยเหลือให้การใช้หลักสูตรของครูไปสู่ผลสำเร็จ ดังนั้นทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์จึงต้องศึกษาหลักสูตร วิธีการนำไปใช้ให้ไต่ผล หลักสูตรก็เป็นหลักสูตรที่สอนให้นักเรียนทำได้ คือคิดเป็นและทำเป็นนั่นเอง

¹แนวปฏิบัติในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521, วิทยาสาร 28 (ตุลาคม 2520) : 16.